

Lublin, 06.07.2022r

dr hab. szt. **Robert Kuśmirowski**, Profesor UMCS Lublin

Katedra Intermediów, Wydział Artystyczny

Instytut Sztuk Pięknych UMCS w Lublinie

.....

Recenzja rozprawy doktorskiej oraz dorobku artystycznego **mgr Barbary Janczak**, sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki, wszczętym przez Radę Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie i tematem pracy doktorskiej:

"Retroanomalia"

.....

INFORMCJE OGÓLNE O KANDYDATCE

Spełniając wymóg formalny przytoczę na wstępie informacje o kandydatce dotyczące aktywności artystycznej, wystawienniczej i organizacyjnej mgr Barbary Janczak. Biorąc pod uwagę jej bardzo osobistą i niejednorodną aktywność proponuję zapoznać się pokrótce z: wykształceniem praktyką zawodową, wystawami a następnie analizą twórczości i pracy doktorskiej.

Barbara Janczak to artystka urodzona w 1986 roku w Opocznie. Jest grafikiem projektowym, mieszkającą i pracującą w Krakowie. Od 2016 jest również instruktorką projektowania, pracowała między innymi na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie oraz na wydziale MIADA przy Chongqing Business and Technology University w Chinach. Przed rozpoczęciem własnej działalności współpracowała między innymi z Lavernia & Cienfuegos Studio w Walencji oraz Cloustudio (teraz znani jako Pleo Design) w Krakowie. W 2011 ukończyła Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie, Wydział Grafiki. Dyplom Magisterski obroniła w Pracowni Książki pod opieką dr Doroty Ogonowskiej. W 2010 studiowała na Escola d'Art i Superior de Disseny de Valencia, Facultad de Diseño Gráfico w ramach programu Erasmus. Jest również jedną z założycieli KIOOSK-u, pierwszych targów publikacji niezależnych w Krakowie. Największym jej dokonaniem jest cykl fotograficzny z wystawy indywidualnej "MNIAM MNIAM Girl" w Galerii Nośna w Krakowie, na której prócz samej fotografii można było dostrzec szereg obiektów konsumpcyjnych, pozwalających zrozumieć założenia wystawy.

OCENA DOROBKU ARTYSTYCZNEGO

Mgr Barbara Janczak uczestniczy w życiu artystycznym, dając ogromny wkład w rozwój dziedziny. Jej twórczość jest więc nie tylko obecna, ale także rozpoznawana i doceniana. To wyrazista postać krakowskiej i krajowej sceny artystycznej i już rozpoznawana poprzez wydawniczą aurę i pewną konsekwencję projektową. Wykłada, prowadzi warsztaty, kursy projektowania, jest organizatorem, pomysłodawczynią, kuratorką i autorką różnorodnych wydarzeń artystycznych. Odgrywa ważną rolę kreatora i uczestnika wystaw (również tych niszowych), prowadzi dyskurs ze społeczeństwem, starszymi i młodszymi adeptami sztuki współczesnej. Jest autorką licznych wystąpień i wydarzeń artystycznych na rzecz kultury aktualnej i kulturowego rozwoju zainicjowanych przez siebie środowisk twórczych. Współzałożycielka Targów Publikacji Niezależnych KIOOSK. Artystka wyróżniona i nagrodzona za plakat, zarówno na konkursach

krajowych jak i międzynarodowych. Otrzymała również Grand Prix Festiwalu Krakers za wystawę zbiorową w Galerii Widnej w Krakowie.

Wybrane wydarzenia artystyczne:

12.2022 Duch Zabawy Spotyka Ducha Abstrakcji →

09.2019 Mniam Mniam GIRL, Fundacja i Galeria Nośna →

04.2018 What we do in the shadows, Kraków, Poland. GRAND PRIX!!! →

05.2017 Motion vs Rest vol 2, DAC, Chongqing, China →

05.2017 U-turn, Organ House, Chongqing, China →

12.2016 Error in Art →

2012 Księgi, książki, książeczki — Muzeum Narodowe w Krakowie

11.2012, 11.2013 KIOOSK, Targi Publikacji Niezależnych →

11.2011 Lektura Obowiązkowa — grupowa wystawa książki artystycznej, Nowy Sącz

05.2011 Stulecie urodzin Czesława Miłosza — zbiorowa wystawa studentów pracowni książki ASP Kraków, Biblioteka Jagiellońska, Kraków

05.2011 Baśnie Braci Grimm — wystawa książki realizowanej w zespole

01.2011 Raw Meat — wystawa zbiorowa, Sabanci University, Stambul

01.2011 Koniec Emisji — wystawa zbiorowa rysunków i obiektów, Galeria Wiatrak, Kraków

Organizacja wystaw związanych z działalnością dydaktyczną i organizacyjną:

X.2016r - IX. 2018r

X. 2020 do chwili obecnej, praca w charakterze instruktorki sztuki i projektowania na Uniwersytecie Pedagogicznym.

Prowadzone kursy:

Obrazowanie Bitmapowe

Edytory Graficzne

Projektowanie Graficzne

Podstawy Projektowania i Typografii

Grafika Eksperymentalna

Obrazowanie Cyfrowe

Dodatkowe funkcje:

Organizacja dni otwartych (2021-2022)

Organizacja konsultacji (2021-2022)

Funkcja sekretarza przy rekrutacji na studia II stopnia (2021)

Funkcja sekretarza na obronach dyplomów licencjackich (2017-2018)

Organizacja wystaw i warsztatów studenckich (2018, 2021-2022)

Graficzne wykształcenie doktorantki nie jest tu bez znaczenia. Jej wszystkie artystyczne

projekty cechuje wysoka i nienaganna jakość wizualna pomieszana z przykładnością typograficzną. Widać wyraźnie owoc dydaktyczny i nietuzinkową praktykę graficzną, czyli długotrwałego zadurzenia się w rzeczywistości i rzeczywistości osobistej kreowanej równolegle, co powoduje umiejętność wypreparowania z niej pewnego porządku i poleceń do dalszych praktyk. Trzeba zatem posiadać dużą świadomość artystyczną by ów porządek zawarty w projektowaniu nie przejął kontroli nad samym dziełem oraz odrobinę szacunku również do jego odbiorcy i powstającego / analizowanego później dzieła. To duża zaleta twórczości Pani Janczak.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Przewód doktorski Pani Barbary Janczak został wszczęty 10.06.2022 roku i był realizowany pod opieką promotorki dr hab. **Agnieszki Łukaszewskiej** Temat rozprawy: "**Retroanomalia**". Zakres pracy artystycznej będącej przedmiotem postępowania o nadanie stopnia doktora obejmuje wprowadzenie, 10 rozdziałów (w których autorka wyjaśnia zasadność przeprowadzonych badań i zastosowanych w dziełach technik), serię zdjęć dokumentujących prace formalnie związanych z dysertacją o ilości 14 sztuk. Cała praca pisemna została zebrana w 33 stronach zbindowanej książki. Dodatkowo do pracy jest płyta CD zawierająca wszystkie niezbędne dokumenty, ikonografie i opisy prac związane z przewodem doktorskim.

W pierwszym rozdziale autorka tłumaczy swoje badania, fascynacje, obserwacje i stawia wnioski. Rzucającym się na pierwszym planie tematem rozprawy jest osobisty fetysz związany z okresem przemian i nadejściem kapitalizmu. To niemal wiwisekcja na własnym ciele i wspomnień związanych z "innym" dzieciństwem i niedoścignionymi marzeniami o lepszym życiu w lepszych warunkach. Artystka podejmuje badania nad niewyraźnością i przejściowością materiału zapamiętanego, doprowadzające do zsyntetyzowania i nazwania tych wszystkich cennych zjawisk i odczuć. To wielowarstwowy i wielokulturowy tort, podziału którego podejmuje się sama artystka.

Znajdziemy tam osady kultury popularno-wizualnej, które wywarły na doktorantce ogromny wpływ, zapisując się na zawsze we wspomnieniach, stając się główną siłą do wykonania artystycznych prac, budowanymi ze strzępów osobistej i masowej pamięci osób urodzonych (jak artystka) w połowie lat 80-tych XX wieku.

Problematyka tematu przedstawiona jest niemal chronologicznie od wskazania i opisanie źródeł fetyszu, inspiracje, po konsumpcję i ratunek tego co już w rozpadzie i powołanie do życia prac, w zgodzie z rozpoznaniem ery "nowej obietnicy". Prócz badań nad własną wrażliwością i przewrażliwieniem na wybrany temat, Pani Barbara prowadzi też obserwację równoległą nad świadomością graficzną w grupie jej rówieśników, osób z podobnym wyczuleniem na te same ikony pop kultury z czasów dzieciństwa, dorastania w nowym porządku estetycznym i późniejszego dostatku. Znajdziemy tu rzeczy powszechne, odświętne, endemiczne, które z perspektywy 30 lat nie są już tym, czym były pierwotnie i podlegają wg doktorantki silnej nostalgizacji. Pani Barbara Janczak opiera swoje prace na zjawiskach antropologicznych, które przede wszystkim pamięta z dzieciństwa i w pewnym sensie uprawomocniły ją w brutalnym świecie graficznym. Przywołuje bardzo ważny fakt historyczny, kiedy masa robotnicza, (hydraulik, murarz czy elektryk) stają się pełnoprawnymi grafikami, gdyż stać ich było na kupno drogich wówczas komputerów. Przyspieszony kurs oprogramowania i mamy na ulicach wstrząs optyczny bez zapowiedzi oraz smaku graficznego. Tak powstało wielkie tsunami wizualne z niewykształconych i samozwańczych grafików komputerowych, którego skutki i fale zalewają nas do dnia dzisiejszego. Artystka pozwoliła sobie na polemikę z tym faktem i poddała się zabiegowi opisanie-wyrysowania tego zjawiska, Efektem tych operacji na własnej tkance są przedłożone w rozprawie prace, wyglądające tak jak zadany i badany problem. "Niedostatek i przepych", "ubytek z naddatkiem" lub "złote a skromne", to tylko kilka skrajnych określeń tego, co wyszło z osobistej maszyny Barbary Janczak. Delikatne formy osadzone, odlane i wycięte w stali przywołują nie rzeźbę a jej skrajną dyscyplinę rysunkową. Tkaniny żakardowe wydają się być błędem produkcyjnym a są jedynie stemplem nie tak odległych czasów gdzie na plakatach umieszczano niemal wszystko i to z dokładką.

Oprócz artystyczno - badawczych motywacji stworzenia typologicznego zestawu prac, doktorantka ma świadomość działania w poczuciu pewnej konieczności ich podejmowania, zdając sobie też sprawę z niegwarantowanej przyszłości dla obiektów swych rozważań. W sensie technicznym prace Barbary Janczak są ujmujące i przede wszystkim wynikają z podjętych przez autorkę tematów. Także i tym razem, w swoim ciągu zaproponowanych prac doktorskich, artystka zaproponowała smacznej próby grafiki. Pławione w odmętach przywołanego dzieciństwa i zdrapane z życia osoby już dorosłej grafiki, wprowadzają nas w nowy kierunek, nowy porządek i kto wie czy niedaleką przyszłość. Prace, które materializują dawne "ejtisowe" marzenia i odwieczne pragnienie dostąpienia dla nich cennej dokumentacji. Praca doktorska jest rozwinięciem wątków towarzyszących ludzkości już od dawna, przesunięciom ulegają nie tylko akcenty ale i całe konstrukcje wynikające z obranego czasu. W dalszym ciągu dla doktorantki ważne są procesy rozpadu, witalności z tym związanych, wzrostu naszego fenomenu i przyczyny obecności na tej Ziemi.

Prace Pani Barbary emanują poezją marności, rozkładu czy *kompostu* naszego środowiska. Wielka uczta dla oka ale i kres pewnej ważnej epoki. Jak dużo możemy ocalić od zapomnienia? Dzięki takim badaniom możemy raz jeszcze przywołać słowo "esteza" i dopisać coś do konstruktów frazeologicznych z aktualnych notacji. Powrót do starych estetyk, czasopism, mody czy szuflad z domowego skarbca, niejednokrotnie staje się znamienym pretekstem dla nowych prac i subkultur estetycznych. Cykl prac przedstawionych i opisanych w rozprawie jest pewnego rodzaju wypluwką tego, co dziś z takim dziedzictwem możemy uczynić.

W tkaninach żakardowych autorka buduje swój avatar w typowych dla obranej epoki technice. Tkanina przyjmuje na siebie przygotowaną przez doktorantkę papkę obrazów, które po kolejnych wprowadzeniach i nawarstwieniach tracą swą czytelność. Tak dochodzi do "holografikacji" tego co niedoskonałe, odchylone i wynikające z porządku społecznego. Powstaje seria prac rewelacyjnie oddającą *pikselozę* tematu i jej

przewrotną atrakcyjność w tym przekrzywieniu rzeczywistości. Dochodzi tu do transmutacji obrazu cyfrowego w obraz materialny by po chwili znów pchnąć go w przepaść zamiany na plik cyfrowy (jpg. lub Tif.). Tracąc poczucie czasu i pierwowzoru, odbywamy w ten sposób pierwszą, nieświadomą, quasi cyfrową podróż, zaplanowaną przez autorkę, zaprzyjaźniając się w ten sposób z jej rzeczywistością równoległą, czyniąc z nas tym samym, przygotowanych i sformatowanych osobników, do dalszych zanurzeń wizualnych.

Barbara Janczak zauważa też kilka istotnych, alternatywnych form życia, które towarzyszą nam od dawna i są pewną analogią do zaproponowanej przez artystkę "światografii". Przykładem jest tu przywołany Mikołaj Długosz i jego retromaniakalne kolekcje. Okazuje się, że czas może płatać figle i ostatecznie pozbawia nas szans na prawidłowe datowanie zebranych fotografii lub ich zamiar. Użyte filtry, nieprawidłowo przechowywane materiały światłoczułe, czy progowa obróbka cyfrowa...może zamieszać nam w domowym, mózgowym archiwum nieodwracalnie. Błąd, przypadek, moda na "szybko", porzucenie... to tylko kilka świadomych konceptu działań Mikołaja Długosza. Taki twór neurotyczny jak kakofonia, zespół dźwięków niezestrojonych ze sobą i nieharmonicznych, która na swój sposób jest nieuniknionym błędem artystycznym to jednak pozwala wytrawnym i odpowiednio wtajemniczonym w odkrycia muzyczne odbiorcom przeżyć ów kompozycję niczym najcenniejszy fragment z całego koncertu. Tym samym fundujemy sobie paszport wrażliwca na rzecz okoł artystycznych doznań i przytułek dla szerszej świadomości.

OCENA DYSERTACJI PISEMNEJ

Rozprawa składa się z wprowadzenia, 10 rozdziałów opisu pracy, bibliografii i podsumowania. Zawiera przedstawienie zakresu problemu badawczego, opis struktury pracy, a ponadto omówienie kluczowych działań, prowadzonych od początku swojej drogi twórczej, co zapewnia przejrzystość chronologiczną. Praca pisemna

stanowi analityczną rozprawę obejmującą wszystkie fazy procesu badawczego i projektowego, który dowodzi dużej samoświadomości Artystki. Powstał interesujący raport, którego przedmiotem jest trafny autorski komentarz do prezentowanych prac i przedstawionej tematyki. Barbara Janczak w jasny sposób zdefiniowała zagadnienie projektowe, przyjęła właściwe założenia w zakresie metody postępowania oraz narzędzi, dzięki czemu poszerzyła obszar swoich badań o kolejne wymiary kreatywności.

"Moja praca opiera się na zjawiskach antropologicznych, które sama pamiętam z dzieciństwa. Powołuję się na tę dyscyplinę wiedzy i sposób opisywania świata, pragnąc pozostać szczerą w moich poszukiwaniach. Jako dziecko nie miałam jeszcze wglądu w kulturę wysoką, dlatego właśnie w moich źródłach wychodzę raczej od opisów kultury popularnej, tekstów socjologicznych i antropologicznych, jednak najistotniejszym źródłem moich poszukiwań są wspomnienia. Moje podejście można opisać jako pewnego rodzaju przesunięcie w czasie. Tworząc jako dorosła artystka, unikam raczej odwołań do artystów tamtej epoki. Nie oznacza to jednak, że nie mają oni z moją pracą nic wspólnego. Przeciwnie, mam świadomość, że sama opowiadam o problemach niejednokrotnie poruszanych przez nich." [1]

Sztuka to obszar, w którym odszukanie swojego miejsca pośród tylu różnorodności i pokus, należy do najważniejszych decyzji jakie musi podjąć artysta. Wybór Pani Barbary Janczak jest wyborem arcy ryzykownym ale i szczęśliwym zarazem. Autorka odwołuje się też do dorobku bliskich jej ideowo artystek i artystów, jako przyczynek do swoich projektowych poszukiwań.

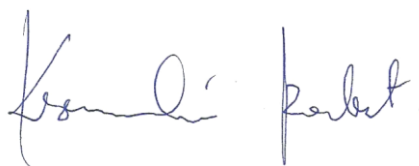
KONKLUZJA

Na podstawie przedstawionej przez mgr Barbarę Janczak rozprawy doktorskiej oraz dorobku artystycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego stwierdzam, że kandydatka spełnia wymogi art. 187 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce z dn. 20.07.2018 r. Jednoznacznie pozytywnie oceniam dorobek artystyczny, zawartość merytoryczną rozprawy doktorskiej i wysiłek twórczy włożony w realizację dość złożonej koncepcyjnie pracy "**Retroanomalii**". Pani Barbara Janczak potrafi w twórczy sposób dokonać przemiany pojęć i doświadczeń w osobisty potencjał projektowy i

współczesny język graficzny. Pozostaję pod wrażeniem zaangażowania doktorantki nie tylko w samo tworzenie wartościowych artefaktów, ale także mocno brzmiącego głosu artystki, oddanej problemom społecznym i organizacyjnym. Opierając się na przygotowanych materiałach oraz na osobistym doświadczeniu i recepcji twórczości kandydatki, muszę stwierdzić i potwierdzić zasadność jej zauważalnej pozycji w obszarze sztuki współczesnej. Szczegółowa analiza przedstawionego do oceny dzieła pozwala mi wskazać szczególną wartość i rolę, jaką jej autorka odgrywa w tworzeniu opinii i refleksji nad rozwojem sztuki równoległej i sztuki bardzo aktualnej. Uwzględniając znaczącą recepcję sztuki Barbary Janczak – zarówno w kategoriach artystycznych, jak i organizacyjnych – uważam, iż osiągnięte efekty artystyczne, dydaktyczne i społeczne, stanowią wyjątkowy, ponadprzeciętny wkład w uprawianą dyscyplinę sztuki.

Stwierdzam też, że osiągnięcia artystyczne, twórcze i organizacyjne Pani Barbary Janczak spełniają wymagania art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789 ze zm.) i tym samym popieram wniosek Kandydatki o nadanie jej stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki. Wnoszę zatem do Rady Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie o nadanie Pani Barbarze Janczak stopnia doktora.

dr hab. szt. Robert Kuśmirowski, Prof. UMCS

.....

INFORMACJE O AUTORZE RECENZJI. *ROBERT KUŚMIROWSKI*. Performer, autor instalacji, obiektów, fotografii, rysunków. Urodzony w 1973 roku w Łodzi.

W latach 1998-2003 studiował na Wydziale Artystycznym Instytutu Sztuk Pięknych na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, gdzie uzyskał dyplom w pracowni Rzeźby Monumentalnej prof. Sławomira Andrzeja Mielezki. W roku akademickim 2002-2003 przebywał na stypendium w Pracowni Metalu i Modelowania na Uniwersytecie Rennes 2 oraz Beaux-Arts Rennes. Związany z Fundacją Galerii Foksal w Warszawie, Johnen Galerie w Berlinie, Guido Costa Projects w Turynie. Laureat Paszportów "Polityki" i Dorocznej Nagrody MKiDN w dziedzinie Sztuk Wizualnych za 2011r oraz wielu innych nagród. Mieszka i pracuje w Lublinie. Od 2007 roku zatrudniony na macierzystej uczelni Instytutu Sztuki Pięknych WA UMCS w Lublinie, Zakład Intermediów oraz Sammer Academy in Salzburg (2013-2014). Większość jego prac oparta jest na rekonstrukcji i kopiowaniu starych przedmiotów, dokumentów, fotografii, a raczej tworzeniu ich łudząco podobnych imitacji. Zazwyczaj nie mają one swego określonego pierwowzoru, a jedynie przywołują kulturę materialną pewnej epoki. Zawsze jednak cechuje je obsesyjna dokładność i skrupulatność. W większych instalacjach ujawnia się też kolekcjonerskie zamiłowanie artysty - nagromadzone przedmioty tworzą wówczas trudne do ogarnięcia zbiory, określone przez Joannę Mytkowską jako "barok nadmiaru i entropia detali". W ten sposób Kuśmirowski odwołuje się do pamięci, historii i nostalgii, jaka towarzyszy kulturze wizualnej z odległej i nieco bliższej przeszłości powoli znikającej pod kolejnymi warstwami. Dzięki temu w jego pracach ujawnia się też wątek wanitatywny - odtwarzanie minionej kultury materialnej staje się sposobem podejmowania tematu krótkotrwałości, przemijalności i śmierci. Podobny charakter mają też jego akcje i działania performerskie, czasami uzupełniane komponowaną przez niego muzyką.

.....

Przypisy:

[1] Barbara Janczak "*Retroanomalia*", praca doktorska s 10

Bibliografia:

Guy Debord, „Społeczeństwo spektaklu” oraz „Rozważania o społeczeństwie spektaklu”, tłumaczenie Mateusz Kwaterko, PIW, 2006

Technologie widzenia, czyli media w poszukiwaniu autora: Wim Wenders, Andrzej Gwóźdź, Universitas, Kraków 2000

Lev Manovicz, Język nowych mediów, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2006

„Sztuka w kulturze płynności”, Alicja Kępińska, Wydawnictwo Galerii Arsenał, Poznań 2003

Walter Benjamin, "*Twórca jako wytwórca*", red. Hubert Orłowski, wstęp Jerzy Kmita, tłum. Hubert Orłowski i inni, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1975r.

Nelson Goodman, *"Sztuka i autentyczność"*, Denis Dutton, Ed. *Forger in art*, Berkeley: University of California Press, 1983r.

Elliot Aronson, *"Człowiek istota społeczna"*, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 1998r.

Pierre Lévy, *"Drugi potop"*, [w:] *"Nowe media w komunikacji społecznej w XX wieku"*, tłum. J. Budzyk, red. M. Hopfinger, Oficyna Naukowa, Warszawa 2002, s. 373-390.